

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu sy'n dwyn y teitl, Effaith Argyfwng COVID-19 ar Newyddiaduraeth a'r Cyfryngau Lleol

Mae Llywodraeth Cymru yn croesawu canfyddiadau'r adroddiad ac yn cynnig yr ymateb canlynol i'r naw argymhelliad a geir ynddo.

Argymhelliad 1

Dylai Llywodraeth Cymru annog Ofcom i sicrhau bod darlledwyr yn cynnal cywirdeb a didueddrwydd drwy adrodd ar bob un o bedair gwlad y DU yn gyfartal, fel mater o drefn, ond yn enwedig mewn perthynas ag iechyd y cyhoedd.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd hanfodol adroddiadau cywir a diduedd yng Nghymru, yn enwedig yn sgil pandemig COVID-19 pan fo'n hanfodol bod pobl yn gallu cael y wybodaeth ddiweddaraf am y mesurau a gyflwynwyd gan y llywodraeth er mwyn diogelu iechyd y cyhoedd a chyfyngu ar ledaeniad y feirws. Mae ein darlledwyr yn chwarae rôl hollbwysig yn hyn o beth, gan roi gwybodaeth i bobl ledled Cymru a darparu diweddariadau rheolaidd ar y ffordd y mae'r mesurau hyn yn cael eu rhoi ar waith mewn cymunedau.

Er nad oes gennym unrhyw reolaeth reoleiddiol dros yr hyn a ddarlledir gan ddarlledwyr, oherwydd natur annatganoledig darlledu gyda'r BBC yn annibynnol ar y llywodraeth, mae Gweinidogion Cymru a swyddogion yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd â darlledwyr gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r gweithgarwch ymgysylltu hwn wedi parhau drwy gydol argyfwng COVID-19.

Mae'r broses o ddarparu gwybodaeth am sefyllfa COVID-19 a'r mesurau a gyflwynwyd i gyfyngu ar ledaeniad y feirws yn un gymhleth ac, weithiau, yn ddryslyd. Nid yw'r llywodraeth ar ran Llywodraeth y DU bob amser yn nodi'n glir mai dim ond i Loegr yn unig y mae ei phenderfyniadau yn gymwys. Rydym yn gweithio'n agos gydag Ofcom yng Nghymru ar faterion sy'n ymwneud â gwasanaethau cyfathrebu yng Nghymru ac wedi codi mater cywirdeb adroddiadau gyda swyddogion yn Ofcom ac aelod Cymru o fwrdd Ofcom. Mae'r mater wedi'i drafod yng nghyfarfodydd Pwyllgor Cynghori Cymru Ofcom. Rydym yn parhau i atgoffa Ofcom o'i ymrwymiad i ddarparu ar gyfer gwledydd y DU.

Ers dechrau'r pandemig, mae Ofcom wedi ysgrifennu at ddarlledwyr yn eu hatgoffa o'r angen i gydymffurfio â'r Cod Darlledu. Cyfeiriodd y llythyr hwn at gyngor iechyd y cyhoedd ar y Coronafeirws a'r angen i ddarlledwyr sicrhau bod gwylwyr a gwrandawyr yn cael eu hysbysu, mewn modd priodol, o'r dulliau gweithredu gwahanol a fabwysiedir gan awdurdodau cyhoeddus yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a/neu Ogledd Iwerddon mewn meysydd megis gofynion cadw pellter cymdeithasol.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ymgysylltu ag Ofcom er mwyn sicrhau cywirdeb a didueddrwydd ym maes darlledu a bod gwybodaeth am y safbwynt a'r dull gweithredu a fabwysiedir gan Gymru yn cael ei hadlewyrchu'n ddigonol yn adroddiadau darlledwyr.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol.

Argymhelliad 2

Dylai Llywodraeth Cymru ddarparu asesiad i'r Pwyllgor o ansawdd dosbarthu gwybodaeth am COVID-19 yn ystod y pandemig.

Ymateb: Derbyn

Mae lledaenu negeseuon iechyd y cyhoedd i bobl Cymru yn glir ac amserol wedi bod yn hanfodol yn ystod pandemig y Coronafeirws ac mae'n parhau felly. O'r cychwyn cyntaf, bu Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos gyda phartneriaid ym mhob rhan o'r sector cyhoeddus, y cyfryngau ac eraill er mwyn sicrhau bod y negeseuon hyn yn cael yr effaith fwyaf posibl ac yn cyrraedd cynifer o bobl â phosibl. Mae hyn wedi bod yn arbennig o bwysig lle mae polisi yng Nghymru wedi bod yn wahanol i bolisi yng ngweddill y DU ac er mwyn helpu i sicrhau cydymffurfiaeth â'r cyfyngiadau a roddwyd ar waith er mwyn lleihau lledaeniad y feirws.

Rydym hefyd wedi defnyddio ein sianeli cyfryngau cymdeithasol a'n gwefan ein hunain i gyfathrebu'n uniongyrchol â phobl Cymru. Mae cannoedd ar filoedd o bobl wedi bod yn ymweld â gwefan LLYW.CYMRU bob dydd ac mae'n ffynhonnell glir a chynhwysfawr o wybodaeth awdurdodol. Mae Gweinidogion wedi cynnal nifer o sesiynau Facebook Live er mwyn ateb cwestiynau gan y cyhoedd, yn ogystal â chyhoeddi cynnwys digidol o ansawdd uchel i lywio ymddygiad y cyhoedd. Gwelwyd cynnydd sylweddol yn nifer dilynwyr ein sianeli cyfryngau cymdeithasol:

Dilynwyr Tudalen Facebook rhwng 1 Mawrth a 10 Hydref

Llywodraeth Cymru: +2,415 (o gymharu â 1,383 cyn hynny)

Welsh Government: +125,985 (o gymharu â 13,680 cyn hynny)

Dilynwyr Twitter rhwng 1 Mawrth a 10 Hydref:

Llywodraeth Cymru: +1,547 (o gymharu â 7,725 cyn hynny)

Llywodraeth Cymru: +44,692 (o gymharu ag 89,746 cyn hynny)

Mae'r cyfryngau yng Nghymru yn chwarae rôl hollbwysig wrth ledaenu gwybodaeth iechyd y cyhoedd ac rydym wedi gweithio gyda nhw mewn ffordd agored, dryloyw a hygyrch er mwyn sicrhau bod hyn mor effeithiol â phosibl. Mae Gweinidogion, y Prif Swyddog Meddygol a Phrif Weithredwr GIG Cymru wedi cynnal ymhell dros 100 o gynadleddau byw i'r wasg er mwyn ateb cwestiynau gan newyddiadurwyr. Mae'r rhain wedi denu cynulleidfaoedd sylweddol ac maent hefyd yn cael eu ffyrddio'n fyw ac yn llawn ar ein sianeli cyfryngau cymdeithasol. Gwyliwyd anerchiad y Prif Weinidog i'r genedl fis diwethaf gan fwy na 500,000 o unigolion ar BBC1 Cymru.

Drwy ein hymgyrch Diogelu Cymru, rydym wedi rhoi negeseuon syml a chryno am ymddygiadau ataliol ac wedi annog cydymffurfiaeth gydag ymdeimlad o ddiben cyffredin. Rydym hefyd wedi gweithio ochr yn ochr â Llywodraeth y DU ar atgyfnerthu negeseuon iechyd a champau gweithredu cyffredin lle mae polisi yng Nghymru yn cyd-fynd â pholisi yn Lloegr. Mae'r ymgyrch yn cwmpasu sawl maes, gan gynnwys, er enghraifft, y boblogaeth sy'n gwarchod, negeseuon i roi tawelwch meddwl i ddisgyblion, rhieni ac athrawon a'r defnydd o orchuddion wyneb.

Rydym hefyd wedi cydgysylltu gohebiaeth ynglŷn ag iechyd y cyhoedd rhwng pob rhan o'r sector cyhoeddus yng Nghymru drwy gydol y pandemig er mwyn helpu ein partneriaid i gyfathrebu yn genedlaethol, yn rhanbarthol ac yn lleol. Mae hyn wedi helpu i sicrhau bod y negeseuon a gyflëir drwy eu sianeli yn gyson a'u bod yn cael yr effaith fwyaf posibl ac yn cyrraedd cynifer o bobl â phosibl.

Bydd y dull gweithredu a nodwyd uchod yn parhau nes i'r pandemig ddod i ben.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol.

Argymhelliad 3

Dylai Llywodraeth Cymru annog Llywodraeth y DU i lenwi'r bwlch o hyd at £8.5 miliwn yng nghyllid BBC Cymru.

Ymateb: Gwrthod

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y ffaith bod y BBC yn annibynnol ar y Llywodraeth. Caiff BBC Cymru Wales ei gyllido gan y BBC drwy ffi'r drwydded deledu. Mae'n bwysig bod BBC Cymru Wales yn parhau i gael ei gyllido gan y BBC yn ganolog o'i gyllideb gyffredinol, a hynny er mwyn diogelu'r annibyniaeth honno.

Mae Llywodraeth Cymru wedi galw'n gyson am gyllid digonol i BBC Cymru Wales gan y BBC yn ganolog ar gyfer rhaglenni newyddion a rhaglenni eraill yn Gymraeg a Saesneg. Rydym yn ymwybodol o'r heriau ariannol sylweddol y mae'r BBC yn eu hwynebu ac effaith hyn ar gyllid BBC Cymru Wales. Rydym yn pryderu, yn naturiol, ynghylch effaith hyn ar wasanaethau a gweithrediadau BBC Cymru Wales yng Nghymru.

Mae'n hanfodol bod BBC Cymru Wales yn cael ei gyllido'n ddigonol er mwyn iddo allu parhau i wasanaethu cynulleidfaoedd a chwarae rôl allweddol wrth gefnogi'r diwydiannau creadigol yng Nghymru. Mae Siarter bresennol y BBC yn rhoi diben cyhoeddus cryfach o lawer i'r BBC adlewyrchu, cynrychioli a gwasanaethu cymunedau amrywiol Cymru. Felly, rydym yn disgwyl gweld mwy o gynnwys a rhaglenni o ansawdd gwell a wnaed ar gyfer Cymru, am Gymru – ac yng Nghymru – ym mhob un o wasanaethau'r BBC. Er mwyn gwneud hyn, mae angen cyllid priodol. Rydym wedi pwysleisio'n gyson bod yn rhaid i unrhyw arian newydd sy'n cael ei addo i Gymru fod yn arian gwirioneddol ychwanegol.

Byddwn yn parhau i bwysu am gyllid digonol i BBC Cymru Wales gan y BBC yn ganolog, yn unol â'i annibyniaeth ar y Llywodraeth, a ariennir drwy ffi'r drwydded Deledu.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol.

Argymhelliad 4

Dylai Llywodraeth Cymru annog Llywodraeth y DU i barhau â'r Cynllun Cadw Swyddi y tu hwnt i fis Hydref 2020 ar sail sectorau, i gydnabod y ffaith na all y mwyafrif o'r busnesau newyddiaduraeth newyddion ddychwelyd i'r lefelau gweithgarwch economaidd cyn y pandemig am gryn amser.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi'r Cynllun Cadw Swyddi ers iddo gael ei lansio. Mae'r Cynllun wedi chwarae rôl allweddol wrth helpu i ddiogelu swyddi yn ystod yr argyfwng. Gwnaethom ddatgan yn glir ar ddechrau'r pandemig fod angen y math hwn o ymyriad sylweddol gan Lywodraeth y DU am mai dim ond Llywodraeth y DU sydd â'r adnoddau cyllidol i ddiogelu swyddi ar y raddfa hon. Mae Gweinidog yr Economi, Trafnidiaeth a Gogledd Cymru a swyddogion wedi pwysu'n rheolaidd ar Drysorlys EM a'r Adran Busnes, Ynni a Strategaeth Ddiwydiannol i ymestyn y Cynllun Cadw Swyddi i gynnwys y sectorau hynny y mae angen cymorth arnynt o hyd. Mae ein dull Partneriaeth Gymdeithasol yng Nghymru yn ein galluogi i glywed pryderon busnesau ac undebau ac mae'r naill a'r llall wedi galw'n gyson am ymestyn y Cynllun Cadw Swyddi, yn enwedig ar gyfer y sectorau hynny y mae'r pandemig yn effeithio arnynt fwyaf.

Bydd y penderfyniad i ehangu'r Cynllun Cefnogi Swyddi, a gyhoeddwyd gan Ganghellor y Trysorlys ar 9 Hydref, yn newyddion da i fusnesau a chyflogeion y mae cyfyngiadau lleol yn effeithio arnynt. Rydym wedi bod yn annog Gweinidogion Llywodraeth y DU i adolygu'r Cynllun Cefnogi Swyddi er mwyn sicrhau ei fod yn gweithredu'n effeithiol a bod cynifer o weithwyr â phosibl yn cael budd ohono. Rydym yn edrych ymlaen at gyfrannu at yr adolygiad o'r cynllun ym mis Ionawr 2021.

Rydym yn parhau i dynnu sylw at yr angen am gymorth i gyflogeion mewn cyfarfodydd â Llywodraeth y DU, gan gydnabod nad oes gan Lywodraeth Cymru yr adnoddau sydd eu hangen i efelychu'r math hwn o ymyriad ar y raddfa hon.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol.

Argymhelliad 5

Dylai Llywodraeth Cymru annog busnesau i ddefnyddio Cynllun Cadw Swyddi Llywodraeth y DU wrth iddynt drafod atebion tymor hwy, yn hytrach na dileu swyddi gweithwyr.

Ymateb: Derbyn

Mae gwasanaeth Busnes Cymru Llywodraeth Cymru yn mynd ati i hyrwyddo cyngor, gwybodaeth a chynlluniau er mwyn helpu busnesau yn ystod pandemig COVID-19 drwy wefan Busnes Cymru <https://businesswales.gov.wales/coronavirus-advice/cy> a sianeli cyfryngau cymdeithasol cysylltiedig, yn ogystal â thrwy Linell Gymorth Busnes Cymru a staff cyngori Busnes Cymru. Mae hyn wedi cynnwys cyfeirio at gynlluniau Llywodraeth y DU megis y Cynllun Cadw Swyddi.

Mae cyngor penodol ar gael i unigolion a busnesau, gan gynnwys cynllunio busnes, adolygiadau ac ailfodelu a help i gael cymorth ariannol er mwyn cefnogi cynaliadwyedd a datblygu modelau busnes newydd. At hynny, mae cyfres o weminarau byw wedi'u datblygu er mwyn ateb heriau sy'n gysylltiedig â chael cyllid, rheoli llif arian parod, gallu digidol ac arallgyfeirio, a rheoli newid i gyflogaeth.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol.

Argymhelliad 6

Dylai Llywodraeth Cymru arwain sgysiau â chynrychiolwyr o'r sector i gael dealltwriaeth gliriach o'r cymorth uniongyrchol sydd ei angen a thrafod atebion heblaw am ddileu swyddi.

Ymateb: Derbyn

Nodwn yr heriau a wynebir gan sector y cyfryngau yng Nghymru, y mae llawer ohonynt wedi cael eu gwaethygu gan effaith pandemig COVID-19. Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda rhanddeiliaid allweddol yng Nghymru er mwyn ystyried opsiynau i roi rhagor o gymorth i'r sector.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol.

Argymhelliad 7

Dylai Llywodraeth Cymru fynd ati'n ddi-oed i nodi'r newidiadau sydd eu hangen er mwyn galluogi hysbysiadau statudol i gael eu cyhoeddi gan ddarparwyr hyperleol ac ar-lein.

Ymateb: Derbyn

Fel rhan o ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar Effeithiolrwydd Awdurdodau Cynllunio Lleol yng Nghymru, derbyniwyd bod angen newid prosesau ymgysylltu yn y system gynllunio yn sylweddol er mwyn adlewyrchu dyheadau cymunedau a dulliau cyfathrebu newydd.

Yn y sector cynllunio a'r sector trafniadaeth rydym yn pryderu bod hysbysebion mewn papurau newydd yn mynd yn llai ac yn llai effeithiol wrth i nifer y darllenwyr leihau.

Mae'r Gyfarwyddiaeth Gynllunio yn datblygu rhaglen o brosiectau er mwyn edrych ar ymgysylltu yn y system gynllunio ac mae hysbysebu hysbysiadau statudol yn faes y nodwyd eisoes fod angen ymchwilio iddo. Mae Awdurdodau Cynllunio Lleol wedi lleisio pryder bod y math hwn o hysbysebu yn ddud ac nad yw'n cynnig gwerth am arian.

Er ein bod yn awyddus i wneud mwy o ddefnydd o lwyfannau digidol i gyhoeddi hysbysiadau statudol, rydym yn ymwybodol bod angen inni barhau i ymgysylltu â'r rhai nad oes ganddynt fynediad i'r rhyngwyd. Rydym yn ystyried cynnal adolygiad ar y cyd o hysbysiadau statudol yn y sector cynllunio a'r sector trafniadaeth er mwyn ystyried y ffordd orau o gyrraedd y cynulleidfaoedd angenrheidiol. Yn y cyfamser, byddwn yn ystyried sut y gellir cyrraedd cynulleidfa ehangach drwy ddefnyddio amrywiaeth o ddulliau ymgysylltu. Un o'r opsiynau a ystyrir yw ystod ehangach o gyhoeddiadau y gellir eu defnyddio i hysbysebu hysbysiadau statudol, gan gynnwys darparwyr hyperleol ac ar-lein.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol ychwanegol.

Argymhelliad 8

Dylai Llywodraeth Cymru ddarparu cymorth ariannol ar gyfer gorsafoedd radio cymunedol y mae eu perchnogion yng Nghymru ac sy'n drwyddedig ac yn gweithredu yng Nghymru.

Ymateb: Derbyn

Mae gorsafoedd radio cymunedol yn chwarae rôl hanfodol wrth sicrhau bod pobl yng Nghymru yn cael newyddion a gwybodaeth leol hollbwysig. Mae hyn wedi bod yn allweddol yn ystod pandemig COVID-19 pan fo'n hanfodol bod pobl yn gallu cael y wybodaeth ddiweddaraf am yr hyn sy'n digwydd yn eu cymunedau lleol.

Rydym yn rhoi cymorth i orsafoedd radio cymunedol drwy amrywiaeth o ddulliau cefnogi busnesau. Mae Busnes Cymru a Busnes Cymdeithasol Cymru yn sicrhau y gall unigolion, Busnesau Bach a Chanolig (BBaChau) a mentrau cymdeithasol gael gafael ar amrywiaeth eang o gymorth, cyngor a gwybodaeth i fusnesau. Mae hyn yn cynnwys cymorth ariannol, megis Benthyciadau Dechrau Busnes neu gyllid benthyciadau ac ecwiti gan Fanc Datblygu Cymru. Mae gan wefan Busnes Cymru Barth Cyllid Busnes sy'n cynnig cyngor a gwybodaeth arbenigol er mwyn helpu pobl i gael gafael ar gyllid yn ogystal â Chanfyddwr Cyllid <https://businesswales.gov.wales/businessfinance/cy>

Mae gorsafoedd radio cymunedol wedi cael cymorth yn ystod y pandemig drwy Gronfa Cadernid Economaidd Llywodraeth Cymru a'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol sydd ar gael i'r trydydd sector.

Yn ogystal â chymorth Llywodraeth Cymru, byddwn yn gweithio gydag Ofcom yng Nghymru er mwyn sicrhau bod cynifer o orsafoedd radio cymunedol cymwys â phosibl yn cael budd o'i Gronfa Radio Cymunedol a nodi unrhyw rwystrau sy'n atal gorsafoedd radio cymunedol yng Nghymru rhag cael y cymorth hwn a mynd i'r afael â nhw.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol ychwanegol.

Argymhelliad 9

Dylai Llywodraeth Cymru gymryd camau cadarnhaol i annog newydd-ddyfodiaid i'r farchnad a chefnogi dulliau arloesol o ddarparu newyddiaduraeth newyddion yng Nghymru.

Ymateb: Derbyn

Bydd Cymru Greadigol yn pwysu a mesur opsiynau ar gyfer annog newydd-ddyfodiaid i'r farchnad. Bydd hyn yn cynnwys ystyried cyfleoedd i gydweithio â rhanddeiliaid allweddol fel Clwstwr, Prifysgolion, sefydliadau newyddion perthnasol a rhanddeiliaid yng Nghymru er mwyn annog arloesedd a newydd-ddyfodiaid i'r sector newyddiaduraeth, newyddion a hyperleol.

Mae arloesedd ym maes newyddion a newyddiaduraeth yn agwedd allweddol ar y prosiect Clwstwr sy'n cael ei gyflenwi yn Ninas-Ranbarth Caerdydd rhwng 2018 a 2023. Nod y prosiect, sy'n derbyn arian cyfatebol gan Cymru Greadigol, yw pennu a chefnogi datblygiadau newydd o fewn y sector, ac mae wedi cyllido nifer o brosiectau ar draws Cymru.

Byddwn hefyd yn ystyried sut y gallwn ddefnyddio ymyriadau o ran sgiliau i gefnogi'r gwaith yma, fel rhaglen Gyrfaoedd Creadigol Cymru a gyllidir gan Cymru Greadigol sy'n anelu at helpu i hysbysu pobl ifanc a newydd-ddyfodiaid ynghylch holl ystod y swyddi sy'n bodoli o fewn y Diwydiannau Creadigol.

Mae cymorth cyffredinol hefyd ar gael ac mae Llywodraeth Cymru yn mynd ati i gefnogi entrepreneuriaeth drwy bolisiâu a rhaglenni sy'n anelu at annog creu a thyfu microfusnesau a BBaChau a'u datblygu'n gynaliadwy. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gynnig cyngor a chymorth penodol i fusnesau newydd drwy Busnes Cymru a Busnes Cymdeithasol Cymru, yn ychwanegol at gymorth ariannol a all fod ar gael, megis Benthyciadau Dechrau Busnes.

Goblygiadau ariannol: Dim goblygiadau ariannol ychwanegol.

Yr Arglwydd Elis-Thomas AS

Y Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth